

РОБЪРТ ШЕКЛИ

НЕВЕРОЯТНИЯТ КАПАН

Превод от английски: Александра Каназирска, 1973

chitanka.info

„Семиш, нужна ми е помощ! Създаденото положение е потенциално опасно, затова пристигай незабавно!

За сетен път се убедих в твоята правота, друже Семиш. При никакви обстоятелства не бива да разчитам на земляните. Както ти постоянно подчертаваше, това е рядко лекомислена раса.

Но те не са тъй глупави, както изглежда на пръв поглед. Започнах да мисля, че изящството на пипалцата не е единственият критерий за разум.

Положението ми никак не е завидно, Семиш! А отначало планът изглеждаше толкова надежден и безопасен...“

Ед Дейли видя проблясването на метал зад вратите на котеджа, но не стана да види какво има там — много му се спеше.

Събуди се малко след изгрев слънце и излезе на пръсти навън да види времето. То не му вдъхна особени надежди. Цяла нощ дъждът се ля като из ведро и от всяко листенце, от всяка клонка на околните дървета капеше вода. Фургонът, с който пристигна тук, беше полузаян, а пътят нагоре по планинския склон лежеше под еднофутов слой кал.

Приятелят на Ед, Том Терстън, се приближи до вратата по пижама; кръглото му, безгрижно като на Буда лице беше порозовяло от съня.

— Винаги е така: през първия ден на отпуската вали дъжд — забеляза Терстън. — Природен закон.

— Затова пък в такова време отлично се лови пъстърва — рече Дейли.

— Не споря. Но още по-хубаво е да запалиш по-силен огън в камината и да си пийнеш горещ, ароматичен ром.

През последните единадесет години те прекарваха заедно малките си есенни ваканции, но по различен повод.

Дейли изпитваше романтична любов към туристическата и ловна екипировка. Продавачите от нийоркските магазини поставяха върху високите му, прегърбени рамене скъпи ескимоски шуби — такива шуби си слагат хората, попаднали по следите на вълнуващия умове „снежен човек“ в каменното сърце на Тибет. Продаваха му походни

печки с извънредно сложна конструкция, издръжливи на всеки ураган, и злодейски извити ножове от най-доброкачествена шведска стомана.

Дейли обичаше да скита с войнишка манерка на хълбока и лъскава винтовка през рамо. В манерката обикновено се плискаше ром, а най-опасните мишени за винтовка бяха консервените кутии. Защото Дейли, макар че мечтаеше за ловни подвизи, беше човек дружелюбен и не желаше да причини зло на животните и птиците.

Приятелят му Терстън беше твърде пълен, страдаше от задух и се натоварваше само с най-леката въдица и най-дребните сачми. Щом изминеше първата седмица, той се изхитряше да премести ловния си район в Лейк Плесид (селище на брега на едноименно езеро в планината Адирондак, щат Ню Йорк, място за отдых на туристите — бел. пр.), при скъпите на сърцето му барове с удобни кресла. Там той, като използваше потресаващи познания в областта на следите и бърлогите, ловуваше подир хубавичките девойки, вместо да преследва черни и кафяви мечки или елени-вапити.

Тези невинни занимания изцяло отговаряха на интересите на двамата добродушни, преуспяващи бизнесмени, преминали вече четиридесетте, и те се завръщаха в града почернели и укрепнали, с нови запаси от сили и търпение спрямо жените си.

— Ромът също не е лошо — съгласи се Дейли. — А това пък какво ли е? — Той отново забеляза проблясване на метал до котеджа. Терстън приближи блестящия предмет и го бутна с крак.

— Чудновата вещ.

Дейли започна да разглежда празната решетъчна кутия с основа около четири квадратни фута, изработена от метални ивици, с капак на панти. На една от ивиците с ясни букви беше написано: КАПАН.

— Откъде си купил *това*? — попита Терстън.

— Никъде не съм го купувал — Дейли разгледа пластмасовото етикетче, привързано към една от ивиците. Приближи го към себе си и прочете:

„Драги приятелю! Това е КАПАН с най-нова конструкция — последната дума на техниката. За да запознаем широката публика с КАПАНА, ние ви представяме този образец *съвършено безплатно*! Вие правилно ще оцените нашия уникален апарат, предназначен за улавяне на дребен дивеч, ако *точно* спазвате инструкцията за употреба. Наслука!“

— Виж ти! — възкликна Дейли. — Как мислиш, може ли да са ни подхвърлили това нещо тук през нощта?

— Не е ли все едно — сви рамене Терстън. — Стомахът ми се обажда. Хайде да закуσαμε.

— Нима не ти е интересно?

— Не особено. Просто нова играчка. Ти вече имаш над сто такива. И капан за мечки „Ейбъркомби и Фитч“. И рог „Бътлър“. И примамка за крокодили на фирмата...

— В живота си не съм виждал подобен капан — замислено промълви Дейли. — Толкова сполучлива реклама! Не, аз не мога да си отида просто така, без да го изпитам.

— А после ще заваят сметките и няма да можеш да се заплатиш! — подигра го Терстън. — Отивам да приготвя закуската. Ти ще измиеш съдовете.

Той отиде в кухнята, а в това време Дейли обърна кутията и прочете инструкцията:

„Поставете капана на поляната и го закрепете на някое удобно ДЪРВО с приложената верига. Натиснете поставения в долната част бутон (1) и КАПАНЪТ е включен. След пет секунди натиснете бутон (2) — КАПАНЪТ е готов за работа. Повече нищо не се изисква, докато не се осъществи УЛАВЯНЕТО. Тогава натиснете бутон (3), който отключва и отваря КАПАНА, и измъкнете УЛОВА.

Внимание! През останалото време дръжте КАПАНА в затворено положение. За да попадне дивечът вътре, не е нужно да се отваря КАПАНЪТ, понеже той работи по принципа на осмотичните килийки и УЛОВЪТ попада в КАПАНА непосредствено.“

— Какво ли не измислят хората! — възторжено възкликна Дейли.

— Закуската е готова — повика го Терстън.

— Най-напред ми помогни да поставя капана.

Терстън, преоблечен в бермуди и крещящо ярка спортна риза, излезе от котеджа и погледна със съмнение кутията.

— Ти наистина ли си решил да си поиграеш с тая играчка?

— Естествено. Ами ако неочаквано уловим лисица?

— Кажу, за бога, какво ще правим с тая лисица? — осведоми се Терстън.

— Ще я пуснем на свобода — отвърна Дейли. — Цялото удоволствие е в процеса, а не в резултата. Главното е да разбереш. Хайде, помогни ми да го вдигнем.

Капанът беше необикновено тежък. Двамата го отнесоха на петдесет ярда от котеджа и го прикрепиха с веригата за един млад бор. Дейли натисна бутон 1 и капанът слабо се освети. Терстън инстинктивно отскочи.

След пет секунди Дейли натисна бутон 2.

От дърветата, както преди, се стичаше вода, някъде горе подскачаха катерички, високата трева тихо шумолеше. Капанът мирно и тихо си лежеше до бора, металната решетка мътно проблясваше.

— Да вървим — каза Терстън. — Пържените яйца отдавна изстинаха.

Дейли го последва към котеджа, като през рамо поглеждаше капана. Той лежеше в гората, очаквайки мълчаливо жертвата.

„Семиш, къде си? Трябва ми незабавно помощ! Колкото и неправдоподобно да звучи, моят мъничък планетоид се разкъсва на парчета пред очите ми! Ти, мой отдавнашни приятелю, Семиш, другар на младостта ми, мой най-добри приятелю и преди всичко приятел на Фрегл! Аз разчитам на тебе! Моля те, не се бави дълго!

Вече ти излъчих началото на моята история. Земляните се отнесоха към моя КАПАН като към обикновен капан и нищо повече. Те веднага го включиха, без да се замислят за възможните последствия. Аз така и предполагагах. Фантастичното любопитство на земляците е добре известно.

През цялото време жена ми пълзеше весело по планетоида, разхубавяваше вилата и се наслаждаваше на прекарването си далеч от града. Всичко вървеше нормално, докато...“

По време на закуската Терстън аргументирано обясняваше защо капанът не може да работи, ако се намира в затворено положение. Дейли се усмихваше и говореше за осмотичните килийки. Терстън се заинати и заяви, че в света не съществуват такива капани. Когато

съдовете бяха измити и изсушени, те тръгнаха по мократа, гъвкава трева към капана.

— Погледни! — закрещя Дейли.

В капана подскочаше някакво яркозелено същество голямо колкото джудженце. Когато се приближиха, то опули рачешките си очички и затрака с омароподобните си клещи.

— От утре нито капка ром на гладно сърце — заяви Терстън. Той погледна съществото в капана и потръпна. — Бърррр!

— Според мен това е някакъв нов вид — изказа предположение Дейли.

— Нов вид кошмар. Защо да не се отправим към Лейк Плесид и решително да забравим за него?

— Разбира се, че не. Никога не съм виждал нещо подобно в учебника по зоология. Възможно е това животно да е свършено неизвестно на науката. В какво ще го държим?

— Да го *държим*?

— Естествено. Няма да го оставим в капана. Ще трябва да направим клетка и да разберем с какво се храни.

Лицето на Терстън изгуби част от обичайната си безгрижност.

— Слушай, Ед. Нямам намерение да прекарам отпуската си заедно с тоя звяр. Ами ако е отровен? Да не говорим за неговите очевидно лоши наклонности. — Той дълбоко въздъхна и продължи: — Има нещо протиеестествено в тоя капан. Той... не е от този свят!

Дейли се ухили.

— Бас държа, че за първия автомобил на Форд и за електрическата крушка на Едисън са говорили точно същото. Този капан е просто поредното свидетелство за научно-техническия прогрес.

— Аз изцяло съм за прогреса — тежко заяви Терстън, — но в други области. Няма ли да тръгваме вече...

— По-късно — рече след кратко замисляне Дейли. — Отначало нека направим клетката и да включим капана още веднъж.

Терстън помърмори, но се подчини.

„Защо не дойде досега, Семиш? Нима за теб не е очевидно, че животът ми е в опасност? Нима недостатъчно ясно ти казах колко

много зависи от тебе? Помисли за стария си приятел! Помисли за несравнимата Фрегл, заради която аз се реших на тази стъпка! Поне поддържай връзка с мене.

Земляните се възползуваха от КАПАНА, който естествено не е никакъв капан, а приемо-предавател на материя. Вторият приемо-предавател монтираха на планетоида и поставих в него едно след друго три малки животни, които взех от градината. Земляните всеки път ги измъкваха — аз наистина не зная с каква цел. Но земляните от нищо не се отказват.

След като и третото животно попадна на Земята и не се върна, реших, че всичко е готово.

Тогавя се подготвих за четвъртото и последно предаване, най-важното, заради което бях провел трите предишни...“

Те стояха под ниския навес, издаден от стената на котеджа. Терстън с отвращение гледаше трите клетки, направени от здрави мрежи против комари. Във всяка клетка имаше по едно животно.

— Уф! — намръщи се Терстън. — Ама че миризма!

В едната клетка седеше първият пленник с рачешките очи и омароподобни клещи. В другата имаше птица с три реда люспести крила. Накрая в третата се извиваше нещо подобно на змия, но с по една глава на всеки край.

В клетките имаше бутилка с мляко, паничка с кайма, плодове, аспержи, дървесна кора — всичкото небутнато.

— Нищо не ядат — съкрушено рече Дейли.

— Очевидно са болни — отвърна Терстън. — Възможно е даже да са заразени. Не е ли време да се избавим от тях, Ед?

Дейли го погледна в очите.

— Никога ли не си мечтал за слава, Том?

— За какво?

— За слава. За това, името ти да пребъде във вековете.

— Аз съм бизнесмен — заяви Терстън. — Никога не съм мислил за подобна възможност.

— Никога?

Терстън добродушно се усмихна.

— Е, кой не е мечтал. Накъде клониш?

— Тези животни — рече Дейли — са единствени по рода си. Ние ще ги подарим на музея.

— Кой музей? — с интерес се осведоми Терстън.

— Изложба Дейли-Терстън на неизвестни досега животни.

— Могат да ги нарекат на наше име — подхвана Терстън. — Нали ние ги открихме.

— Непременно ще ги нарекат! Нашите имена ще застанат наред с имената на Ливингстън, Одубън и Теди Рузвелт.

— Хм! — Терстън се замисли. — Според мен най-подходящо място ще е музея по естествена история. Уверен съм, че те ще се заемат с организирането на изложбата.

— Аз подразбирах не изложба, а филиал на музея — каза Дейли. — Филиалът „Дейли-Терстън“.

Том с изумление гледаше приятеля си. Той никога не си бе представял, че у Дейли могат да се породят грандиозни планове.

— Блестящо, Ед, но ние имаме само три екземпляра. За един филиал това е твърде малко.

— Всяко начало е трудно. Да идем да проверим капана...

Този път в капана бе попаднало същество, високо почти три фута, с малка зелена глава и раздвоена опашка. Имаше дузина дебели, червееобразни израстъци и то яростно ги размахваше.

— Досега попадахме на по-спокойни — предпазливо проговори Терстън. — А това е някаква фурия.

— Нищо, ще вземем мрежата и ще се справим — решително отвърна Дейли. — А после ще се свържем с музея.

Доста се поизпотиха, но преместиха извиващото се същество в клетката. Капанът беше включен отново и Дейли изпрати на Музея по естествена история телеграма със следното съдържание:

„ОТКРИТИ НЕ ПО-МАЛКО ОТ ЧЕТИРИ ЖИВОТНИ ОТ ВЕРОЯТНО НЕИЗВЕСТНИ ВИДОВЕ тчк ИМА ЛИ В МУЗЕЯ МЯСТО ЗА ПОДХОДЯЩА ИЗЛОЖБА тчк ЖЕЛАТЕЛНО Е ДА ПРИСТИГНЕ ВАШ ПРЕДСТАВИТЕЛ тчк.“

После, по настояване на Терстън, добави няколко комплимента към музея, за да не го сметнат там за чудак.

По време на обедата Дейли изложи теорията си пред Терстън. Той беше твърдо убеден, че в тази част на гората съществува малък, изолиран архаичен район, в който са се запазили доисторически

животни. Досега тях не са ги улавяли, защото вследствие дълбоката древност на видовете те са придобили огромен опит и необикновена предпазливост. Но опитът им се е оказал недостатъчен, за да избягнат капана, действащ на качествено новия принцип на осмотични килийки.

— Целият Адирондак е обходен надлъж и нашир — се опита да възрази Терстън.

— Значи не целият — отвърна Дейли. И логиката беше на негова страна.

После Ед отиде при капана. Той беше празен.

„Аз едва те чувам, Семиш. Моля те, усили звука. Или още по-добре пристигни тук лично. Какъв смисъл имат празните разговори? Положението ми става все по-отчаяно.

Какво, Семиш? Продължението на историята ли? То е съвсем очевидно. След успешното изпращане на трите животни аз вече бях готов. Оставаше само да разкажа всичко на жена ми.

Затова я помолих да пропълзи с мене до градината. Тя беше поласкана.

— Сподели с мене, мили! — рече тя. — Като че ли нещо те безпокои напоследък?

Измърморих нещо неразбрано.

— Не съм ти угодила в нещо ли? — попита тя.

— Не, скъпа — отвърнах аз. — Ти ме обичаш, но това не ми е достатъчно. И смятам да се ожена за друга.

Тя стоеше неподвижна, само пипалцата ѝ нервно потръпваха. После възкликна:

— Но ти забравяш, че ние се заклехме за цял живот!

— Не, не съм забравил. И с един точен удар я тласнах в приемо-предавателя.

Семиш, ако я беше видял на какво приличаше! Пипалцата ѝ се заплетоха, тя запищя и изчезна. Най-сетне бях свободен! Малко противен на самия себе си, но свободен! Свободен да се ожена за великолепната Фрегл.

Сега ти можеш да оцениш напълно моя план. Трябваше ми сътрудничеството на земляните, защото приемо-предавателят се

управлява от двата края. Аз го замаскирах като капан, защото земляните са готови да вярват на всичко в света. И завърших картината с изящни щрихи — изпратих им жена си.

Нека опитат да се погодят с нея! На мен това не ми се удаде.

Неуязвим, абсолютно неуязвим план. Тялото на моята жена изчезна завинаги — което попадне при земляните, изчезва. Никой никога нищо не ще докаже.

И тогава, Семиш, ето че тогава...“

Атмосферата на пасторално спокойствие, която обкръжаваше котеджа, изчезна безследно. Следи от гуми надлъж и нашир набраздиха калния път. Всичко наоколо бе затрупано от бутилки с разноцветни етикети, празни цигарени пакети, бонбонени обвивки, остатъци от моливи и смачкани хартии. Но сега, след тия няколко трескави часа, всички си бяха разотишли. Остана само раздразнението.

Дейли и Терстън стояха до празния капан, взирайки се в него без всякаква надежда.

— Как мислиш, какво може да се е повредило в тоя дяволски апарат? — запита Дейли, като безрезултатно буташе капана.

— Може би просто няма кого да лови — предположи Терстън.

— Как няма кого? Защо отначало попаднахме на четири съвършено неизвестни животни, а после на нито едно? — Той се отпусна на колене пред капана и огорчено произнесе: — Музейни глупци! И бездарни репортьори!

— В известен смисъл — внимателно подбираше думите си Терстън, — не бива да ги обвиняваме в...

— Не бива ли? А да ме обвиняват в мошеничество може, нали? И ти ги чу, Том! Питаха ме как съм извършил трансплантацията на кожата!

— Много съжалявам, че всички животни умряха преди пристигането им — каза Терстън. — Това изглеждаше твърде подозрително.

— Тия безмозъчни зверове нищичко не хапнаха! Кой е виновен за това? Аз? Проклети журналисти!... И защо ли столичните вестници не наемат по-свестни репортьори!

— Не биваше да им обещаващ, че ще уловиш нови животни — каза Терстън. — Те именно затова решиха, че ги лъжеш.

— Остава и да не им бях обещал! Че мене и за миг не ми мина през ума, че капанът ще спре да работи след четирите животни. А те защо се смееха, когато им разказвах за принципа на осмотичните килийки?

— Те никога не са чували за подобно нещо — уморено отвърна Терстън. — И никой в света не е чувал. Хайде да отидем в Лейк Плесид и да забравим цялата работа.

— Не! Тая дяволщина ще заработи! Трябва да заработи и толкова!

Дейли включи капана, подготви го за работа и няколко секунди внимателно го гледа. После отвори капака.

Дейли вмъкна ръката си вътре в капана и нададе пронизителен вик:

— Ръката ми! Тя изчезна! — Той рязко отскочи назад.

— Но не, не е изчезнала — уверяваше го Терстън.

Дейли огледа двете си ръце, плясна длани, но продължаваше да настоява на своето.

— Ръката ми изчезна в капана.

— Хайде, хайде — успокояваше го Терстън. — Ще си починеш малко в Лейк Плесид и всичко ще ти мине...

Дейли се наведе над капана и отново мушна вътре ръката си. Тя изчезна. Той я навря още по-дълбоко и видя как тя изчезна чак до рамото. Той погледна Терстън и тържествуващо се усмихна.

— Сега разбрах как работи този капан — заяви той. — Тези животни са преселници, но не от Адирондак.

— А откъде?

— Оттам, където сега се намира моята ръка! Значи да ви докарам нови животни! Значи, според вас, съм лъжец, а! Добре, почакайте!

— Ед! Какво ти хрумна! Та ти не знаеш дали... Но Дейли вече бе стъпил в капана. Краката му изчезнаха. Той бавно се вмъкна вътре, докато навън остана само главата у.

— Пожелай ми сполука — рече той.

— Ед! — Дейли стисна носа си и изчезна от погледа му.

„Семиш, пристигай незабавно, иначе ще стане твърде късно! Принуден съм да прекъсна предаването. Огромният землянин разграби малкия ми планетоид до последното камъче. Той праща в приемопредавателя всичко, което му попадне под ръка! Домът ми е превърнат в развалини!

Сега дочупва вилата! Семиш, това чудовище се кани да помъкне и мене за своята зоологическа градина! Не бива да губиш нито секунда!

Семиш, какво би могло да те задържи? Ти, моят стар приятел...

Какво, Семиш? Какво казваш? Не е възможно! Ти и Фрегл? Опомни се, приятелю! В името на нашата дружба...”

Разказът е публикуван в сп. „Космос“, бр.7 от 1973 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.